

Chương 1 : NGUYÊN TỬ

I. Thành phần cấu tạo của nguyên tử

Kết luận : thành phần cấu tạo của nguyên tử gồm:

Hạt nhân nằm ở tâm nguyên tử gồm các hạt proton và notron

Vỏ nguyên tử gồm các electron chuyển động xung quanh hạt nhân

Electron

$$m_e = 9,1094 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$$

$$q_e = -1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C} \text{ kí hiệu là } -e_0 \text{ qui ơc bằng } 1-$$

Proton

Hạt proton là 1 thành phần cấu tạo của hạt nhân nguyên tử, mang điện tích dương, kí hiệu p

$$m = 1,6726 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$$

Notron

Hạt notron là 1 thành phần cấu tạo của hạt nhân nguyên tử, không mang điện , kí hiệu n. Khối lượng gần bằng khối lượng proton

II. Kích thước và khối lượng của nguyên tử

1- Kích thước

Nguyên tử các nguyên tố có kích thước vô cùng nhỏ, nguyên tố khác nhau có kích thước khác nhau.

Đơn vị biểu diễn A(angstrom) hay nm(nanomet)

$$1 \text{ nm} = 10^{-9} \text{ m} ; 1 \text{ nm} = 10 \text{ A}$$

$$1 \text{ A} = 10^{-10} \text{ m} = 10^{-8} \text{ cm}$$

2- Khối lượng

Khối lượng nguyên tử rất nhỏ bé, để biểu thị khối lượng của nguyên tử, phân tử, p, n, e dùng đơn vị khối lượng nguyên tử, kí hiệu u (đvc)

$$1u = 1/12 \text{ khối lượng } 1 \text{ nguyên tử đồng vị cacbon-12}$$

$$1u = 1,9265 \cdot 10^{-27} \text{ kg}/12$$

$$= 1,6605 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$$

III- Hạt nhân nguyên tử

1. Điện tích hạt nhân

Proton mang điện tích 1+, nếu hạt nhân có Z proton thì điện tích của hạt nhân bằng Z+

Trong nguyên tử :

Số đơn vị điện tích hạt nhân = Số p = Số e

Ví dụ : nguyên tử Na có Z = 11+ → ngử Na có 11p, 11e

2. Số khối

Là tổng số hạt proton và notron của hạt nhân đó

$$A = Z + N$$

Ví dụ 1: Hạt nhân nguyên tử O có 8p và 8n →

$$A = 8 + 8 = 16$$

Ví dụ 2: Nguyên tử Li có A = 7 và Z = 3 →

$$Z = p = e = 3 ; N = 7 - 3 = 4$$

Nguyên tử Li có 3p, 3e và 4n

IV- Nguyên tố hóa học

1. Định nghĩa

Nguyên tố hóa học là những nguyên tử có cùng điện tích hạt nhân

Ví dụ : Tất cả các nguyên tử có cùng Z là 8 đều thuộc nguyên tố oxi, chúng đều có 8p, 8e

2. Số hiệu nguyên tử

Số đơn vị điện tích hạt nhân nguyên tử của 1 nguyên tố được gọi là số hiệu nguyên tử của nguyên tố đó (Z)

3. Kí hiệu nguyên tử

Số khối

Số hiệu nguyên tử

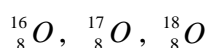
Ví dụ : ${}_{11}^{23}\text{Na}$

Cho biết nguyên tử của nguyên tố natri có Z=11, 11p, 11e và 12n (23-11=12)

V - ĐỒNG VỊ

Các đồng vị của cùng 1 nguyên tố hóa học là những nguyên tử có cùng số proton nhưng khác nhau về số neutron, do đó số khối của chúng khác nhau

Ví dụ : Nguyên tố oxi có 3 đồng vị

Chú ý:

- Các nguyên tử của cùng 1 nguyên tố có thể có số khối khác nhau
- Các đồng vị có tính chất hóa học giống nhau

VI- Nguyên tử khối và nguyên tử khối trung bình của các nguyên tố hóa học

1- Nguyên tử khối

Nguyên tử khối của 1 nguyên tử cho biết khối lượng của nguyên tử đó nặng gấp bao nhiêu lần đơn vị khối lượng nguyên tử

Vì khối lượng nguyên tử tập trung ở nhân nguyên tử nên nguyên tử khối coi như bằng số khối (Khi không cần độ chính xác)

Ví dụ : Xác định nguyên tử khối của P biết P có Z=15, N=16 → Nguyên tử khối của P=31

2- Nguyên tử khối trung bình

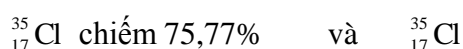
Trong tự nhiên đa số nguyên tố hóa học là hỗn hợp của nhiều đồng vị (có số khối khác nhau) → Nguyên tử khối của nguyên tố là nguyên tử khối trung bình của các đồng vị đó.

$$\bar{A} = \frac{aX + bY}{100}$$

X, Y: nguyên tử khối của đồng vị X, Y

a, b : % số nguyên tử của đồng vị X, Y

Ví dụ : Clo là hỗn hợp của 2 đồng vị

chiếm 24,23% nguyên tử khối trung bình của clo là:

$$A = \frac{75,77}{100} + \frac{24,23}{100} \approx 35,5$$

VII- Cấu hình electron nguyên tử

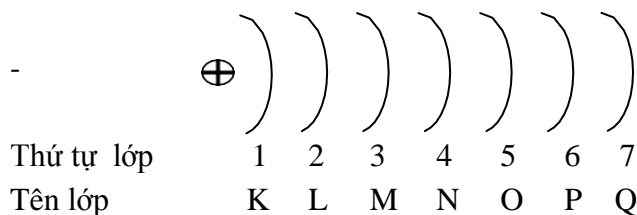
1.Sự chuyển động của các electron trong nguyên tử:

- Các electron chuyển động rất nhanh trong khu vực xung quanh hạt nhân nguyên tử không theo những quỹ đạo xác định tạo nên vỏ nguyên tử.
- Trong nguyên tử: Số e = số p = Z

2.Lớp electron và phân lớp electron

a.Lớp electron:

- Ở trạng thái cơ bản, các electron lần lượt chiếm các mức năng lượng từ thấp đến cao (từ gần hạt nhân ra xa hạt nhân) và xếp thành từng lớp.
- Các electron trên cùng một lớp có mức năng lượng gần bằng nhau

b.Phân lớp electron:

- Các e trên cùng một phân lớp có mức năng lượng bằng nhau
- Các phân lớp được kí hiệu bằng chữ cái thường : s, p, d, f,...
- Số phân lớp = số thứ tự của lớp

Ví dụ:

- + Lớp thứ nhất (lớp K,n=1) có 1 phân lớp :s
- + Lớp thứ hai (lớp L,n=2) có 2 phân lớp : s, p
- + Lớp thứ ba (lớp M,n=3) có 3 phân lớp :s, p, d
- + Lớp thứ tư (lớp N,n=4) có 4 phân lớp: s, p, d, f
- Các electron ở phân lớp s gọi là electron s, tương tự e_p, e_d,...

c. Obitan nguyên tử :

Là khu vực không gian xung quanh hạt nhân mà ở đó xác suất có mặt electron là lớn nhất (90%) kí hiệu là AO.

Trên 1 AO chỉ chứa tối đa 2 electron được gọi là electron ghép đôi

Nếu trong 1AO chứa 1 electron được gọi là e độc thân

Nếu trong AO không chứa e được gọi là AO trống.

- Phân lớp s có 1 AO hình cầu.
- Phân lớp p có 3 AO hình số 8 nổi cân đối.
- Phân lớp d có 5 AO hình phức tạp.
- Phân lớp f có 7 AO hình phức tạp.

3.Số electron tối đa trong một phân lớp , một lớp:

a.Số electron tối đa trong một phân lớp :

	Phân lớp s	Phân lớp p	Phân lớp d	Phân lớp f
Số e tối đa	2	6	10	14
Cách ghi	S ²	p ⁶	d ¹⁰	f ¹⁴

- Phân lớp đã đủ số electron tối đa gọi là phân lớp electron bão hòa.

b. Số electron tối đa trong một lớp :

Lớp Thứ tự	Lớp K n=1	Lớp L n=2	Lớp M n=3	Lớp N n=4
Số phân lớp	1s	2s 2p	3s 3p 3d	4s 4p 4d 4f
Số e tối đa ($2n^2$)	2e	8e	18 ^e	32e

- Lớp electron đã đủ số e tối đa gọi là lớp e bão hòa.

Thí dụ : Xác định số lớp electron của các nguyên tử : ${}^{14}_7\text{N}$

4. Cấu hình electron nguyên tử

a. Nguyên lí vững bền

- Các e trong nguyên tử ở trạng thái cơ bản lần lượt chiếm các mức năng lượng từ thấp đến cao.
- Mức năng lượng của : 1s2s2p3s3p4s3d5s4d5p6s4f5d6p7s5f6d...
- Khi điện tích hạt nhân tăng lên sẽ xuất hiện sự chèn mức năng lượng giữa s và d hay s và f.
- + Lớp : tăng theo thứ tự từ 1 đến 7 kể từ gần hạt nhân nhất
- + Phân lớp: tăng theo thứ tự s, p, d, f.

b. Nguyên lí Pauli:

Trên 1 orbital nguyên tử chứa tối đa 2 electron và có chiều tự quay khác chiều nhau xung quanh trục riêng của mỗi electron.

c. Qui tắc Hund :

Trong cùng một phân lớp các electron điền vào các orbital sao cho số electron độc thân là lớn nhất.

e. Cấu hình electron của nguyên tử:

- Cấu hình electron của nguyên tử:

Cấu hình electron của nguyên tử biểu diễn sự phân bố electron trên các phân lớp thuộc các lớp khác nhau.

- Quy ước cách viết cấu hình electron :

- + STT lớp e được ghi bằng chữ số (1, 2, 3. . .)
- + Phân lớp được ghi bằng các chữ cái thường s, p, d, f.
- + Số e được ghi bằng số ở phía trên bên phải của phân lớp. (s^2 , p^6)

- Một số chú ý khi viết cấu hình electron:

- + Cần xác định đúng số e của nguyên tử hay ion. (số e = số p = Z)
- + Nhớ vững các nguyên lí và qui tắc, kí hiệu của lớp và phân lớp ...
- + Qui tắc bão hòa và bán bão hòa trên d và f : Cấu hình electron bền khi các electron điền vào phân lớp d và f đạt bão hòa (d^{10} , f^{14}) hoặc bán bão hòa (d^5 , f^7)

- Các bước viết cấu hình electron nguyên tử

Bước 1: Điền lần lượt các e vào các phân lớp theo thứ tự tăng dần mức năng lượng.

Bước 2: Sắp xếp lại theo thứ tự các lớp và phân lớp theo nguyên tắc từ trong ra ngoài.

Bước 3: Xem xét phân lớp nào có khả năng đạt đến bão hòa hoặc bán bão hòa, thì có sự sắp xếp lại các electron ở các phân lớp (chủ yếu là d và f)

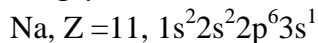
Ví dụ: Viết cấu hình electron nguyên tử các nguyên tố sau

- + H(Z = 1)
- + Ne(Z = 10)
- + Cl(Z = 17) $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$
- + Fe, Z = 26, $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 3d^6 4s^2$

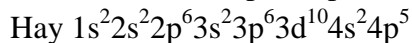
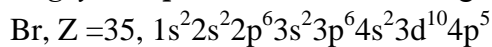
+ Cu ($Z = 29$); Cr ($Z = 24$)

-Cách xác định nguyên tố s, p, d, f:

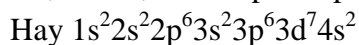
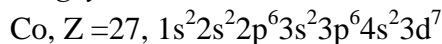
+ Nguyên tố s : có electron cuối cùng điền vào phân lớp s.

+Nguyên tố p: có electron cuối cùng điền vào phân lớp p.

+ Nguyên tố d: có electron cuối cùng điền vào phân lớp d.

+ Nguyên tố f: có electron cuối cùng điền vào phân lớp f

c. Cấu hình e nguyên tử của 20 nguyên tố đầu(sgk)

d. Đặc điểm của lớp e ngoài cùng:

-Đối với nguyên tử của tất cả các nguyên tố, lớp ngoài cùng có nhiều nhất là 8 e.

- Các electron ở lớp ngoài cùng quyết định đến tính chất hoá học của một nguyên tố.

+Những nguyên tử **khí hiếm** có **8 e** ở lớp ngoài cùng ($ns^2 np^6$) hoặc 2e lớp ngoài cùng (nguyên tử He ns^2) không tham gia vào phản ứng hoá học .

+Những nguyên tử **kim loại** thường có **1, 2, 3 e** lớp ngoài cùng.

Ca, Z = 20, $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^2$, Ca có 2 electron lớp ngoài cùng nên Ca là kim loại.

+Những nguyên tử **phi kim** thường có **5, 6, 7 e** lớp ngoài cùng.

O, Z = 8, $1s^2 2s^2 2p^4$, O có 6 electron lớp ngoài cùng nên O là phi kim.

+Những nguyên tử có **4 e** lớp ngoài cùng có thể là **kim loại hoặc phi kim**.

- **Kết luận: Biết cấu hình electron nguyên tử thì dự đoán tính chất** hoá học nguyên tố.

PHƯƠNG PHÁP GIẢI MỘT SỐ BÀI TOÁN CHƯƠNG 1

I- Một số điểm lưu ý khi giải toán chương nguyên tử.

Trong nguyên tử ta luôn có:

- Số e = số p
- Số n = Số A – số p
- $p \leq n \leq 1,5p$ hay $P \leq N \leq 1,5Z$
- n,p,e thuộc tập số nguyên dương.

(sau đó chúng ta biến đổi bất đẳng thức để từ đó kiểm tra nghiệm)

II- Một số bài toán ví dụ

1. Bài toán về các hạt: Đề xuất nhiều cách giải, chọn cách giải hay

Ví dụ 1:

Một nguyên tử có tổng số các loại hạt là 13 . Hãy xác định số lượng từng loại hạt trong nguyên tử.

Ví dụ 2:

Tổng số hạt trong hạt nhân nguyên tử là 9. Hãy xác định số lượng từng loại hạt trong nguyên tử.

Ví dụ 3:

Tổng số hạt trong nguyên tử bằng 115, số hạt mang điện nhiều hơn số hạt không mang điện là 25. Xác định số hạt e của nguyên tử đó.

Ví dụ 4:

Ion M^{3+} được cấu tạo bởi 37 hạt. Số hạt mang điện nhiều hơn số hạt không mang điện là 9.

- Xác định số lượng từng hạt trong M .
  - Viết cấu hình electron và sự phân bố các e vào các AO.
2. Bài toán về đồng vị : Đề xuất nhiều cách giải, cách giải hay

Ví dụ 1:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^{63}Cu chiếm 73 % và ^{65}Cu chiếm 27%. Xác định khối lượng nguyên tử trung bình của đồng.

Ví dụ 2:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^{63}Cu chiếm 73 % và ^ACu . Xác định số khối A biết khối lượng nguyên tử trung bình của đồng bằng 63,54.

Ví dụ 3:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^XCu chiếm 73 % và ^YCu . Xác định X,Y biết khối lượng nguyên tử trung bình của đồng bằng 63,54 và số khối của đồng vị thứ hai lớn hơn đồng vị thứ nhất 2 đơn vị.

Ví dụ 4:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^{63}Cu và ^{65}Cu . Xác định % của đồng vị thứ nhất biết khối lượng nguyên tử trung bình của đồng bằng 63,54 .

Ví dụ 5:

Ion M^+ và X^{2-} đều có cấu hình electron : $1s^22s^22p^63s^23p^6$.

- Viết cấu hình e của M và X.
- Tính tổng số hạt mang điện trong hợp chất được tạo bởi 2 ion trên.

1. Định nghĩa

Nguyên tố hóa học là những nguyên tử có cùng điện tích hạt nhân

Ví dụ : Tất cả các nguyên tử có cùng Z là 8 đều thuộc nguyên tố oxi, chúng đều có 8p, 8e

4. Số hiệu nguyên tử

Số đơn vị điện tích hạt nhân nguyên tử của 1 nguyên tố được gọi là số hiệu nguyên tử của nguyên tố đó (Z)

5. Kí hiệu nguyên tử

Số khối

Số hiệu nguyên tử

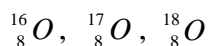
Ví dụ : ${}_{11}^{23}\text{Na}$

Cho biết nguyên tử của nguyên tố natri có Z=11, 11p, 11e và 12n (23-11=12)

V - ĐỒNG VỊ

Các đồng vị của cùng 1 nguyên tố hóa học là những nguyên tử có cùng số proton nhưng khác nhau về số notron, do đó số khối của chúng khác nhau

Ví dụ : Nguyên tố oxi có 3 đồng vị

Chú ý:

- Các nguyên tử của cùng 1 nguyên tố có thể có số khối khác nhau
- Các đồng vị có tính chất hóa học giống nhau

VIII- Nguyên tử khối và nguyên tử khối trung bình của các nguyên tố

hóa học 1- Nguyên tử khối

Nguyên tử khối của 1 nguyên tử cho biết khối lượng của nguyên tử đó nặng gấp bao nhiêu lần đơn vị khối lượng nguyên tử

Vì khối lượng nguyên tử tập trung ở nhân nguyên tử nên nguyên tử khối coi nhỏ bằng số khối (Khi không cần độ chính xác)

Ví dụ : Xác định nguyên tử khối của P biết P có Z=15, N=16 → Nguyên tử khối của P=31

2- Nguyên tử khối trung bình

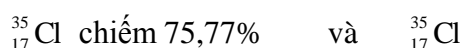
Trong tự nhiên đa số nguyên tố hóa học là hỗn hợp của nhiều đồng vị (có số khối khác nhau) → Nguyên tử khối của nguyên tố là nguyên tử khối trung bình của các đồng vị đó.

$$\bar{A} = \frac{aX + bY}{100}$$

X, Y: nguyên tử khối của đồng vị X, Y

a, b : % số nguyên tử của đồng vị X, Y

Ví dụ : Clo là hỗn hợp của 2 đồng vị

chiếm 24,23% nguyên tử khối trung bình của clo là:

$$A = \frac{75,77}{100} + \frac{24,23}{100} \approx 35,5$$

IX- Cấu hình electron nguyên tử

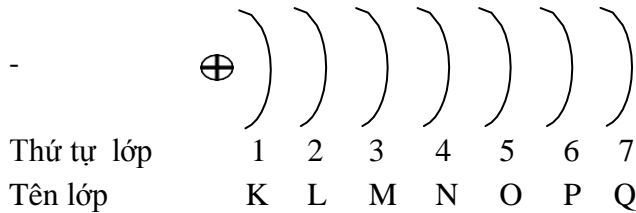
2.Sự chuyển động của các electron trong nguyên tử:

- Các electron chuyển động rất nhanh trong khu vực xung quanh hạt nhân nguyên tử không theo những quỹ đạo xác định tạo nên vỏ nguyên tử.
- Trong nguyên tử: Số e = số p = Z

2.Lớp electron và phân lớp electron

a.Lớp electron:

- Ở trạng thái cơ bản, các electron lần lượt chiếm các mức năng lượng từ thấp đến cao (từ gần hạt nhân ra xa hạt nhân) và xếp thành từng lớp.
- Các electron trên cùng một lớp có mức năng lượng gần bằng nhau

d.Phân lớp electron:

- Các e trên cùng một phân lớp có mức năng lượng bằng nhau
- Các phân lớp được kí hiệu bằng chữ cái thường : s, p, d, f,...
- Số phân lớp = số thứ tự của lớp

Ví dụ:

- + Lớp thứ nhất (lớp K,n=1) có 1 phân lớp :s
- + Lớp thứ hai (lớp L,n=2) có 2 phân lớp : s, p
- + Lớp thứ ba (lớp M,n=3) có 3 phân lớp :s, p, d
- + Lớp thứ tư (lớp N,n=4) có 4 phân lớp: s, p, d, f
- Các electron ở phân lớp s gọi là electron s, tương tự e_p, e_d,...

e. Orbitan nguyên tử :

Là khu vực không gian xung quanh hạt nhân mà ở đó xác suất có mặt electron là lớn nhất (90%) kí hiệu là AO.

Trên 1 AO chỉ chứa tối đa 2 electron được gọi là electron ghép đôi

Nếu trong 1AO chứa 1 electron được gọi là e độc thân

Nếu trong AO không chứa e được gọi là AO trống.

- Phân lớp s có 1 AO hình cầu.
- Phân lớp p có 3 AO hình số 8 nổi cân đối.
- Phân lớp d có 5 AO hình phức tạp.
- Phân lớp f có 7 AO hình phức tạp.

5.Số electron tối đa trong một phân lớp , một lớp:

a.Số electron tối đa trong một phân lớp :

	Phân lớp s	Phân lớp p	Phân lớp d	Phân lớp f
Số e tối đa	2	6	10	14
Cách ghi	S ²	p ⁶	d ¹⁰	f ¹⁴

- Phân lớp đã đủ số electron tối đa gọi là phân lớp electron bão hòa.

b. Số electron tối đa trong một lớp :

Lớp Thứ tự	Lớp K n=1	Lớp L n=2	Lớp M n=3	Lớp N n=4
Số phân lớp	1s	2s 2p	3s 3p 3d	4s 4p 4d 4f
Số e tối đa ($2n^2$)	2e	8e	18 ^e	32e

- Lớp electron đã đủ số e tối đa gọi là lớp e bão hòa.

Thí dụ : Xác định số lớp electron của các nguyên tử : ${}^{14}_7\text{N}$

6. Cấu hình electron nguyên tử

a. Nguyên lí vững bền

- Các e trong nguyên tử ở trạng thái cơ bản lần lượt chiếm các mức năng lượng từ thấp đến cao.
- Mức năng lượng của : 1s2s2p3s3p4s3d5s4d5p6s4f5d6p7s5f6d...
- Khi điện tích hạt nhân tăng lên sẽ xuất hiện sự chèn mức năng lượng giữa s và d hay s và f.
- + Lớp : tăng theo thứ tự từ 1 đến 7 kể từ gần hạt nhân nhất
- + Phân lớp: tăng theo thứ tự s, p, d, f.

d. Nguyên lí Pauli:

Trên 1 orbital nguyên tử chứa tối đa 2 electron và có chiều tự quay khác chiều nhau xung quanh trục riêng của mỗi electron.

e. Qui tắc Hund :

Trong cùng một phân lớp các electron điền vào các orbital sao cho số electron độc thân là lớn nhất.

e. Cấu hình electron của nguyên tử:

- Cấu hình electron của nguyên tử:

Cấu hình electron của nguyên tử biểu diễn sự phân bố electron trên các phân lớp thuộc các lớp khác nhau.

- Quy ước cách viết cấu hình electron :

- + STT lớp e được ghi bằng chữ số (1, 2, 3. . .)
- + Phân lớp được ghi bằng các chữ cái thường s, p, d, f.
- + Số e được ghi bằng số ở phía trên bên phải của phân lớp. (s^2 , p^6)

- Một số chú ý khi viết cấu hình electron:

- + Cần xác định đúng số e của nguyên tử hay ion. (số e = số p = Z)
- + Nhớ vững các nguyên lí và qui tắc, kí hiệu của lớp và phân lớp ...
- + Qui tắc bão hòa và bán bão hòa trên d và f : Cấu hình electron bền khi các electron điền vào phân lớp d và f đạt bão hòa (d^{10} , f^{14}) hoặc bán bão hòa (d^5 , f^7)

- Các bước viết cấu hình electron nguyên tử

Bước 1: Điền lần lượt các e vào các phân lớp theo thứ tự tăng dần mức năng lượng.

Bước 2: Sắp xếp lại theo thứ tự các lớp và phân lớp theo nguyên tắc từ trong ra ngoài.

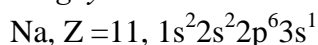
Bước 3: Xem xét phân lớp nào có khả năng đạt đến bão hòa hoặc bán bão hòa, thì có sự sắp xếp lại các electron ở các phân lớp (chủ yếu là d và f)

Ví dụ: Viết cấu hình electron nguyên tử các nguyên tố sau

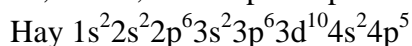
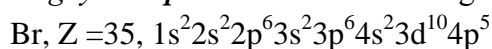
- + H(Z = 1)
- + Ne(Z = 10)
- + Cl(Z = 17) $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$
- + Fe, Z = 26, $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 3d^6 4s^2$
- + Cu (Z = 29); Cr (Z = 24)

-Cách xác định nguyên tố s, p, d, f:

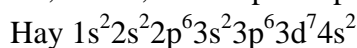
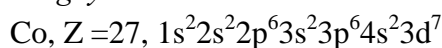
+ Nguyên tố s : có electron cuối cùng điền vào phân lớp s.

+Nguyên tố p: có electron cuối cùng điền vào phân lớp p.

+ Nguyên tố d: có electron cuối cùng điền vào phân lớp d.

+ Nguyên tố f: có electron cuối cùng điền vào phân lớp f

e. Cấu hình e nguyên tử của 20 nguyên tố đầu(sgk)

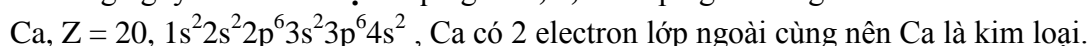
f. Đặc điểm của lớp e ngoài cùng:

-Đối với nguyên tử của tất cả các nguyên tố, lớp ngoài cùng có nhiều nhất là 8 e.

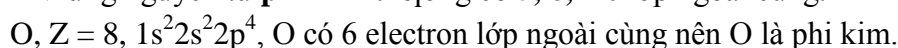
- Các electron ở lớp ngoài cùng quyết định đến tính chất hoá học của một nguyên tố.

+Những nguyên tử **khí hiếm** có **8 e** ở lớp ngoài cùng ($ns^2 np^6$) hoặc 2e lớp ngoài cùng (nguyên tử He ns^2) không tham gia vào phản ứng hoá học .

+Những nguyên tử **kim loại** thường có **1, 2, 3 e** lớp ngoài cùng.

+Những nguyên tử **phi kim** thường có **5, 6, 7 e** lớp ngoài cùng.

+Những nguyên tử có **4 e** lớp ngoài cùng có thể là **kim loại hoặc phi kim**.

- **Kết luận: Biết cấu hình electron nguyên tử thì dự đoán tính chất** hoá học nguyên tố.

PHƯƠNG PHÁP GIẢI MỘT SỐ BÀI TOÁN CHƯƠNG 1

III- Một số điểm lưu ý khi giải toán chương nguyên tử.

Trong nguyên tử ta luôn có:

- Số e = số p
- Số n = Số A – số p
- $p \leq n \leq 1,5p$ hay $P \leq N \leq 1,5Z$
- n,p,e thuộc tập số nguyên dương.

(sau đó chúng ta biến đổi bất đẳng thức để từ đó kiểm tra nghiệm)

IV-Một số bài toán ví dụ

1. Bài toán về các hạt: Đề xuất nhiều cách giải, chọn cách giải hay

Ví dụ 1:

Một nguyên tử có tổng số các loại hạt là 13 . Hãy xác định số lượng từng loại hạt trong nguyên tử.

Ví dụ 2:

Tổng số hạt trong hạt nhân nguyên tử là 9. Hãy xác định số lượng từng loại hạt trong nguyên tử.

Ví dụ 3:

Tổng số hạt trong nguyên tử bằng 115, số hạt mang điện nhiều hơn số hạt không mang điện là 26. Xác định số hạt e của nguyên tử đó.

Ví dụ 4:

Ion M^{3+} được cấu tạo bởi 37 hạt. Số hạt mang điện nhiều hơn số hạt không mang điện là 9.

- Xác định số lượng từng hạt trong M .
  - Viết cấu hình electron và sự phân bố các e vào các AO.
3. Bài toán về đồng vị : Đề xuất nhiều cách giải, cách giải hay

Ví dụ 1:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^{63}Cu chiếm 73 % và ^{65}Cu chiếm 27%. Xác định khối lượng nguyên tử trung bình của đồng.

Ví dụ 2:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^{63}Cu chiếm 73 % và ^ACu . Xác định số khối A biết khối lượng nguyên tử trung bình của đồng bằng 63,54.

Ví dụ 3:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^XCu chiếm 73 % và ^YCu . Xác định X,Y biết khối lượng nguyên tử trung bình của đồng bằng 63,54 và số khối của đồng vị thứ hai lớn hơn đồng vị thứ nhất 2 đơn vị.

Ví dụ 4:

Trong tự nhiên đồng có 2 đồng vị ^{63}Cu và ^{65}Cu . Xác định % của đồng vị thứ nhất biết khối lượng nguyên tử trung bình của đồng bằng 63,54 .

Ví dụ 5:

Ion M^+ và X^{2-} đều có cấu hình electron : $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$.

- Viết cấu hình e của M và X.
- Tính tổng số hạt mang điện trong hợp chất được tạo bởi 2 ion trên.